

Szerkesztőség, Kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Barabás
L. Pop. — Brassai-utca 1.

Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség — 977
Kiadóhivatal — 844
Nyomda — 879
Héber osztály — 453
Z. N. Sz. — 882

Kéziratok kizárólag
szerkesztőségnek eljuttatni
Kéziratokat nem
vissza és nem felel
vesszünk meg

UJ KELET

ESZÉD-POLITIKAI-SZAVELÁS

1071
2211

Lejár

Hermann Goldschmedt ur

Wien

I. Wolfzelle 11

Jugoszláviában
Egy hónapra — 20 dina
Egy szám — 1 dina

V. évfolyam, 148. szám

Cluj (Kolozsvár) 5632. Thamuz 14

1922. július 11, Kedd

Invitálás előtt

Az öreg, keményszavú Barabás Béla Magyarországon járt és amikor visszatért, becsületos szókimondással mondotta el véleményét a magyarországi viszonyokról. A régi magyar parlamenti élet egyik legmarkánsabb egyénisége volt Barabás Béla fiatalabb korában. Kemény, függetlenségi politikus, aki meggyőződéseit sohase fejtette véka alá, a tíz és husz évvel ezelőtt volt magyar országgyűléseken. Az az őszinte és lesújtó kritika, melyet a nyilvánosság számára mondott el a mai Magyarországról, szintén nem meglepő az ő szájából. Ujat sem igen tudott mondani. Azokról a társadalmi viszonyokról, melyekben az orgorványi tömeggyilkos, Héjjas Iván ujságnyilatkozatokban teszi közzé, hogy ő adta a parancsot a gyilkolásokra, nemesak az izsákiakra, de másokra is s hogy nem szorul semmiféle smnesztásra: ujat nem igen lehet mondani. És nem is a magyarországi viszonyokról elmondott vélemény az, ami Barabás Béla nyilatkozatát kiemeli a köznapis interjúk sorából. Barabás Béla, a Magyar Szövetség aradi tagzatának elnöke nyilatkozatában tehát az a fontosabbik rész, mely az erdélyi politikával foglalkozik. Fontos sivi jelentőségében és azért is, mert valószínű, hogy a Magyar Szövetség hivatalos álláspontját foglalja magában.

Vajon részt vegyen-e az erdélyi magyar kisebbség az ellenzék gyulafehérvári második nemzetgyűlésén? erre a kérdésre ad feleletet Barabás. És ha azokat az indokokat vizsgáljuk, melyekkel Barabás a maga és nyilván az erdélyi magyarság hivatalos állásfoglalását alátámasztja, igazat kell neki adnunk, anélkül azonban, hogy ebből a zsidó nemzeti kisebbség álláspontját érinteni akarnók. Ha Barabás nyilatkozata a Magyar Szövetség hivatalos álláspontját fedi, akkor Erdély magyarsága nem fogja képviselteni magát a gyulafehérvári nemzetgyűlésen. Ezekilencszázötvennyolcban az első gyulafehérvári nemzetgyűlés ünnepélyes hitvallást tett a nemzetiségi alapelvek mellett. Pontosan és európai kulturkeretek között manifestálták ott a nemzeti kisebbségek jogait. És mégis, azt kellett látnunk, hogy amikor Gyulafehérvár kormányra került, ugyanazok az urak, akik a nemzetgyűlésen a jogokat manifestálták egyetlen lépést sem tettek ezeknek a jogoknak biztosítására vagy törvénybe iktatására. Kötelességünk ezt megállapítani. Az erdélyi nemzeti párt, Maniu-Vajdáék vezetésével hosszú ideig volt kormányon, de az ígéreteiket, melyeket a gyulafehérvári pontokban manifestálták, elfelejtették beváltani. Most már bizonyára ők maguk bányák a legjobban. Mert ha abban az időben, melyben kormányon voltak, komolyan vették volna ígéreteiket, akkor ma aligha volna szükség a második gyulafehérvári nemzetgyűlésre.

Vajda és a nemzeti párt többi vezetői, régi, nagykaberi politikuskok. A második nemzetgyűlésen bizonyára ünnepélyesen meg fogják ismételni és újra deklarálják a gyulafehérvári pontokat. De a bizalmatlanságot, mely a magyar kisebbség álláspontjában megnyilvánul, jogosnak érezzük. Erdély vitális érdekait csak így lehet hathatósan megvédelmezni, ha Erdély egész lakossága, a románység csakugy mint valamennyi nemzeti kisebbség, egymás iránt tel-

jes bizalommal áll a közös fronton. Remélhető, hogy a nemzeti párt tanult az eddigi politikai változásokból és a magyarság állásfoglalásában megnyilatkozó bizalmatlanság mentő mentő lesz a jövőd működésében. Hogy a zsidó politika mit fog diktálni a gyulafehérvári nemzetgyűlés ügyében, egyelőre nem tudhatjuk. Lehet, hogy a zsidó kisebbség meg fog jelenni Gyulafehérváron, lehet hogy szintén nem. Azok az elvek és jelszavak, melyeknek jegyében az

ellenparlament egybe fog ül, népünk és bizonyára minden erdélyi nemzeti kisebbségek kedvesek. És ha csak a kívánságon mulik, mi zsidók szívesen kívánjuk, hogy a nemzeti párt és az a program, melyet a nemzeti párt képvisel, hamarosan újra kormányra jusson. De ha a gyulafehérvári nemzetgyűlés összehívói azt akarják, hogy ígéreteik őszinteségében bízzunk, ha igaz fegyvertársakat akarnak nyerni az erdélyi kisebbségekben, akkor már

eleve gondoskodjanak azokról a garanciális intézkedésekről, melyekkel az ellentik irányuló megokolt bizalmatlanságot eloszlassák. Mert ma még csak halk bizalmatlanság kíséri törekvéseiket, de egy újabb csalódás hosszú időre lehetetlenné tenné, hogy Erdély nemzeti kisebbségei egy uton haladjanak azzal az irányzattal, mely csak ígéretekben, ünnepélyes deklarációkban tudott többet és szebbet adni, — nem pedig tettekben — mint a mai rendszer.

Az angol alsóház elvetette a cionistaellenes javaslatot

292 szavazattal 35 ellenében

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Kinová és kellemetlen intermezzo után újra helyes mederbe terelődött a palesztinai mandátum ügye. Tudvalevő, hogy az angol felsőház anticionista határozatot hozott. Megírta az Uj Kelet azt is, hogy a lordok határozata semmi befolyással nincs az angol kormány politikájára, mert a mandátum sorsát az alsóház állásfoglalása dönti el. Ugyanílyen meggyőzték a jelentéseket tettek Weizmann, Zauggwill és az angol politikai körök. Örömmel állapítjuk meg, hogy ez a maggyőződésünk sokkal hamarabb semmint reméltük, igazolást nyert. Az angol alsóház most tárgyalja a Palesztina-mandátum ügyét. Az antisionista ellenzék itt is határozati javaslatot nyújtott be, mely csaknem szószórint megegyezik a felsőház ismert anticionista határozatával. Az alsóház megsemmisítő többséggel, 292 szavazattal 35 ellenében elvetette a javaslatot. A mandátum jóváhagyása ügyében még nem került sor a szavazásra, de az erőpróba már megtörtént. Most már nemesak valószínű, hanem biztosnak mondható, hogy a Palesztina-mandátum sorsa lényegesebb szövegátváltatás nélkül biztosítva van.

Ugyancsak örömdetes hír érkezett Amerikából is. A szenátus már régebben elfogadta a cionista javaslatot, most a képviselőház tárgyalja a mandátum ügyét. Washingtoni táviratunk arról ad hírt, hogy az amerikai képviselőházban egyetlen felszólalás sem hangzott el a mandátum ellen.

Az egész zsidó nemzetre nagyfontosságú eseményekről szóló táviratokat itt adjuk:

Az alsóház döntő zsidóvitája

Londonból jelentik: Az angol alsóház most tárgyal a palesztinai britpolitikáról. Sir Johnson Hicks, ismert anticionista, aki az utóbbi időben az arabok pártjára állt, cionista-ellenes határozati javaslatot nyújtott be. A javaslat majdnem ugyanaz, miat amelyet junius huszonegyedikén terjesztettek a felsőház elé. A javaslat felett hosszú vita indult meg, melynek végén Winston Churchill nagyhatású beszédet mondott. A miniszter a brit kormány Palesztina-politikáját nyomatékosan védelmébe vette és rámutatott a kicsinyes és tarthatatlan szempontokra, amelyekkel a zsidóellenes politika operál. A beszéd után szavazásra tették fel Sir Johnson Hicks javaslatát, amely 292 szavazattal 35 ellenében megbukott.

Az amerikai kongresszus is melénk állott

Washingtonból jelentik: A képviselőház tegnap elfogadta Hamilton

Fish kongresszusi tag cionista javaslatát. A javaslat hangsúlyozza, hogy az Egyesült-Államok Palesztinát a zsidó nép nemzeti otthona gyanánt elismeri. A határozati javaslatról az alkotmányjogi bizottság elnöke, a demokrata párt több vezetője és néhány kongresszusi tag szóltak hozzá és mindannyian melegen ajánlották a javaslat elfogadását. A javaslat ellen senkise szólalt fel.

Barabás Béla lesújtó véleménye a mai magyar párturalomról

A magyar kisebbség nem megy Gyulafehérvárra

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Arad, július 10. A Rador jelenti: Barabás Béla dr., a Magyar Szövetség aradi tagzatának elnöke az elmúlt héten régi politikai sikereinek színhelyén, Budapesten járt. Munkatársunknak utjáról és impresszióiról a következőket mondotta:

— Mindenek előtt meg kell jegyeznem, azon igyekeztem, hogy politikuskokkal ne találkozzam. Inkább kikerültem őket, nehogy abba a helyzetbe kerüljek, hogy egyik vagy másik előtt rosszalásomat fejezzem ki és ne adjak hangot súlyos aggodalmaknak. Mert úgy áll a dolog, hogy

semmi sincs ma, amit Magyarországtól irigyelni kellene és semmi sincs, ami oda huzna bennünket.

— A magyar politikai viszonyok teljesen beteges, felfordultak. De mindezekkel szemben van egy szomorú vigasztalásunk, hogy az egész világon így van. Nem beszéltem velük, nem akartam beleavatkozni semmibe, pedig lett volna számukra mondanivalóm. Még pedig azt, hogyha Magyarországot a helyes útra akarják terelni, tegyék meg azt a lépést, amelyik a mai viszonyok között talán a legelőtudatosabb lenne, hívjanak meg közös eszmecsere az elszáradt területen lévő magyarság köréből néhány vezető embert, ezek megmondanák majd, hogy mit kell cselekedni. Innen egészen más a perspektíva s anélkül, hogy mostani országunknak a legesekélyebb mértékben is ártanának, néhány jótanácsot tudnának adni Magyarországnak. Ha csak a dolgok felszínén maradunk, akkor is látjuk és feltűnik, hogy odaát még most is dühöng a

Uj nyilatkozat előtt

Londonból jelentik: A brit kormány a palesztinai politikára vonatkozó újabb kijelentései után a gyarmatügyi miniszter közölte a palesztinai kormány közigazgatási tisztviselőivel, hogy a cionista szervezet formális ígéretet tett az angol kormányra, hogy a szervezet munkája a kormány legújabb nyilatkozata értelmében fog folytatódni ezentul.

magyar átok, — a pártoskodás. Látam egy szavartólapt, amelyet a legutóbbi választásnál használtak, amely egyetlen kerületre szól és amelyen nem kevesebb, mint nyolc politikai párt szerepelt. Ezek egyrészt ismeretlen pártok, amely legutóbbjének történelmi multjuk nincsen. Olyan pártok ezek, amelyek gombamódjára nőnek s osztódnak folytonosan, mert

mindenkik az önigazságot keresi, önmagáért harcol és nem a közért.

— A legtöbb képviselő Magyarországon a maga igazát s nem a haza igazát keresi. Vannak pártok, amelyeknek tagjai szük látóköriükkel visszarántják az igazán intellektuális előretörőket. Kár, hogy az erők így szétforgácsolódnak, mert Magyarországon ma csak egy pártnak szabadna léteznie, csak egy pártnak: magyar pártnak.

Ami pedig a magyarországi viszonyokkal szemben minket, itteni magyar kisebbséget illet, azt hiszem, nem kétséges, hogy nekünk magyaroknak nagy érdekünk, hogy Magyarország hovatovább olyan komoly helyet foglaljon el a nemzetek sorában, hogy nagy tekintélyével reprezentálhasson Európa előtt, mert Magyarország tekintélye lehet az elszakadt magyar kisebbség egyetlen erős védelme. Ha az anyország erős és tekintélyes, nekünk is lesz kérévények, panaszok, kiabálások és feljajdulások nélkül is becsületünk. Megjegyzem még, hogy a királykérdés abban a legitimista formában, ahogy azt Apponyi és Andrássy megoldani akarják,

casus bellit jelentene, amire igazán nincs szüksége az oly-

annyira legyengült Magyarországnak.

A magyarságnak a gyulafehérvári kongresszuson tanúsítandó magatartásáról mi a véleménye? — kérdezte munkatársunk.

— Magyar embernek nem szabad a kongresszuson megjelenni. Ezen a kongresszuson ugyanazok lesznek jelen, akik 1918-ban a nemzeti kisebbségekre vonatkozó határozatokat hozták. Ugyanazok, akik azóta már kormányon is voltak és a hatalom magasztán sem tettek semmit a határozatok végrehajtására. Akkor sem voltunk Gyulafehérváron, amikor a határozatot meghozták, hanem ők saját elhatározásukból tették számunkra az ismét szép ajánlatot, amit lett volna módjuk meg is valósítani, amikor kormányon voltak, azonban

amikor a hatalom a kezükben volt, elfelejtették ígéretüket beváltani.

— Nekünk mindenestre jól esik, ha egy szíves kézsorítást kapunk de mi, magyarok csak esetről-esetre csinálhatunk olyan politikát, hogy afelé fordulunk mosolygó arcra, aki jóakaratot mutat irántunk. Annyit mondhatok s ez már sokszorosan bebizonyított tény, hogy csalódik az, aki gyűlölni képes bennünket, magyarokat, mert mi színtiek, szavtartók és főképpen mindig lovasiasak és hálásak vagyunk.

A kolozsvári munkásság népgyűlése

Tiltakozás a beszarábiai munkásüldözések ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Kolozsvár, július 10. A kolozsvári szocialista szaktanács vasárnap délelőtt a Basini szálló színháztermében népgyűlést tartott, amelyen tiltakoztak a beszarábiai munkásüldözések ellen. A hatalmas természet zúfolásig megtöltötte a közönség annyira, hogy 11 órakor, amikor a gyűlés kezdetét vette, már sokan künnrekedtek. A napirenden három pont szerepelt.

1. A munkásság gazdasági helyzete.
2. A szakszervezeti kérdés.
3. A termelés és fogyasztási szövetkezetek kérdése.

A napirend első pontját Berger Aladár ismertette, aki beszédében rámutatott a munkásság jelenlegi nehéz helyzetére. Majd kritika tárgyává tette a jelenlegi kormányzati rendszert. Az inspekciós rendőrtiszt ekkor félbeszakította és felszólította a szónokot, hogy

ne támadja a kormányzatot.

Berger erre kijelentette, hogy ő nem a kormányt támadta, hanem csak a jelenlegi állapotokat ismertette. Ezután az ifjún munkások kérdésével foglalkozott. A kormány ugyanis néhány nappal ezelőtt leiratban értesítette az ifjún munkások szervezetét, hogy annak működését továbbra nem engedélyezi. Szólv ez eillen is tiltakozott, ismertette a gyűléssel az ifjún munkások szervezetének helyzetét, kifejtve azt, hogy megengedett alap szabályokkal működik s így nem állhat fenn a kormány indoka, hogy tízennyolc éven aluliak nem lehetnek a szervezetek tagjai.

Csákányovszki Károly a szakszervezeti kérdésről beszélt. Rámutatott arra az áldástalan helyzetre, amelyet a munkásság észthuzása teremtet.

A munkásság gazdasági egységéért szállott sikra,

azt pedig, hogy politikailag mi legyen a teendője, kérte, bízzák a szaktanácsra. A szaktanács mindig úgy eszelekedett és ezután is úgy fog eszelekedni, ahogy azt az összmunkásság érdekei megkívánják. Beszéde után az egybegyűlt közönség percenkig tartó meleg ünneplésben részesi-

tette Csákányovszkit. A napirend harmadik pontjának előadója Nagy Géza volt, aki a termelési és fogyasztási szövetkezetek szükségességét hangoztatta.

A népgyűlés ezután egy határozati javaslatot fogadott el, amelyben

tiltakoznak a beszarábiai munkásüldözések ellen.

Kéri a kormányt, hogy a közelmúltban elkövetett amnesztíában részesültek ellen elkövetett gyilkosságok tetteseit szigorúan büntesse meg.

A gyűlés ezután egynegyedgyakor végetért és a munkásság szép randben széteszolt.

Bányászkongresszus Kolozsváron

Kolozsvár, július 10. Tegnap délelőtt kezdék meg a városi vígadó nagytermében a Romániai Bányiparban foglalkoztatott Munkások Szövetségének kongresszusát. Harminc egy csoport negyvennégy kiküldöttje jelent meg 12238 munkás képviselőiben. A kongresszus napirendjén hat pont szerepelt:

Ultimátumot intéztek a kormányhoz Románia köztisztviselői

Sztrájk vagy tömeges lemondás, ha nem teljesítik a követeléseket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Sokszor elpanaszolt, de soha meg nem értett bajok orvoslására gyűlt össze Románia közhivatalnokai kara Kolozsváron. Az állami, vármegyei és községi tisztviselőket elbirhatatlan gazdasági helyzetük, jogaiknak és kötelességeiknek meghatározatlansága, mely teljes anyagi és erkölcsi zűléssel fenyegette meg őket, arra kényszerítette, hogy egységességük erőlyességével ultimátumszerűen követeljék a kormánytól a legsürgősebb orvoslást. Körülbelül másfélszer hivatalos és ugyanannyi vendég delegátus jelent meg a kongresszuson, amelyet vasárnap délelőtt tíz órakor nyitott meg a Román Nemzeti Színházban dr. Hatiegan Emil egyetemi tanár, a jogi fakultás dékánja. A két alelnök üdvözlő szavai után Popovici középiskolai tanár, a bukovinai köztisztviselők küldöttségének vezetője emelkedett szólásra. A helyzet változása után a következő indítványt terjeszti elő:

Két dolgot követelünk a kormánytól. Első követelésünk a pragmatika, a tisztviselők jogainak és kötelességeinek pontos meghatározása. A második követelésünk az, hogy a fizetéseket az életviszonyoknak megfelelően rendezzék. Mindkét követelésünk

azonnal teljesítható, mert tovább nem bírjuk.

Es ezért indítványozom, adjunk a kormánynak rövid határidőt követeléseink teljesítésére. Ha a kormány nem tesz eleget a kongresszus kívánásának, ajánlom, hogy az ország egész tisztviselői kara lépjen sztrájkba, vagy pedig

egyötmegben adja be a lemondását.

Besarábia köztisztviselőinek képviselőiben egy pap beszélt. Röviden esetelte a tisztviselők nyomorúságos helyzetét és ezzel végezte:

1. Titkári jelentés.
2. Pénztári jelentés.
3. Felmentvény megadása vagy megtagadása.
4. Uj vezetőség megválasztása.
5. Betegségélyző pénztárak és fogyasztási szövetkezetek.
6. Indítványok és interpellációk.

Az első nap a szokásos formalitásokkal telt el s az érdemleges tárgyalást csak ma kezdték meg. A kongresszuson Buciuman szövetségi másodtitkár, másodelnökök Schlai József és George Munteanu, jegyzők Nicolai Nicora és Nicolai Radulescu. A kongresszuson résztvesznek az ökirályságbeli petróleumtelepek munkásai is, akik a közelmúltban csatlakoztak a szövetséghez. A kongresszus megnyitása után minden szövetség kiküldöttje üdvözölte a közgyűlést, majd az egész ülés a mandátumok igazolásával telt el.

A kongresszust hétfőn folytatták. Reggel fél tíz órakor nyitotta meg az elnök. Majd Csizsár József központi párttitkár, volt petrosényi képviselő olvasta fel a terjedelmes múlt évi jelentést. A kongresszus folyik.

végét a tisztviselők mai kétségbeesett helyzetének, amely egyrészt erkölcsi tekintetben sújtja őket az önkényes áthelyezések és felfüggesztések miatt, amelyek az erdélyi, beszarábiai és bukovinai törvényekkel ellentétben állanak, másrészt anyagi szempontból tarthatatlan és követeli, hogy a kormány azonnal állapítsa meg a köztisztviselők egy küldöttségével együtt a létminimumot. Ellenkező esetben a köztisztviselői szervezetek elhárítanak magukról mindennemű felelősséget, nem tudván megakadályozni a tömeges lemondásokat, mert a tisztviselők nagy részének a mai feltehető nehéz helyzetben nem áll más út rendelkezésére, ha csak szolgáltatásuk tisztességét nem akarja áldozatul hozni, amit viszont az állam magasabb érdekei nem engedhetnek meg, — vagy pedig saját és családjá fizikai és lelki tükrerejtését eredményezi. A kongresszus felhatalmaz egy öttagú bizottságot, jelenjen meg a király előtt és informálja őt a dolgok tényleges állásáról és kérje őt, siettesse ezen helyzet gyors megváltoztatását. A küldöttség azután hozza az összes központi és megyei szervezetek tudomására az audienca eredményét.

A kongresszus kötelezi az összes tisztviselői szervezeteket, indítsanak gyűjtést egy tisztviselői szaklap létesítésére és az önkényesen elmozdított tisztviselők segélyezésére.

A javaslat onyhe hangja nagy csalódást keltett a kongresszus tagjaiban. Mindenki határozott utasítással jött Kolozsvárra: sőt az új fizetési táblázatot is előre megállapították, de mindezeket a memorandum megszövegezésénél nem vették figyelembe. Különösen az erdélyiek találták tulenyhőnek a memorandum hangját, amely hír szerint felsőbb beavatkozás hatása alatt igyekezett a délelőtti túléles kormánykritikát elleszulyozni.

A javaslatot hozzászólás nélkül elfogadták, majd öttagú bizottságot delegáltak, amely a memorandumot Bukarestbe viszi. Végül kimondták, hogy a kongresszus nem ért véget, hanem elnapolják augusztus hatodikáig, amikor a fővárosban a delegátusok ismét összegyűlnek. Ennek a folytatólagos kongresszusnak fog a deputáció beszámolni a memorandum sorsáról és a referátum alapján teszik meg e további lépéseket.

Öreg cimbora

üzenni a kis cimboráknak, hogy minden cimbora menjen el Kolozsvára, Acs-u. 4. sz. alá, ott kap ingyen cimbora mutatószámot. Ugyanott előfizetéseket is felvesznek.

Megnyílt! Schwartz Ignác

könyv- és papírkereskedése Str.G.Baritü (Malom-u.) 16

Uj ékszerüzlet! Uj ékszerüzlet!

Órák Arany Ezüst Mindennemű Ujdonságok Ajándéktárgyak legolcsóbb bevásárlási helye

H. S. Braunfeld

Fenyő és Braunfeld cég volt beltagjának modern ékszerüzlete Cluj, Piata Unireii 15. (v. Dobó-féle helyiség). — Telefon 6—43.

Milliók légy papír

kapható

Erdélyi és Kovács

papír, rövid, galanterie és nürnbergi áruk nagykereskedésében. Cluj-Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 37.

Te

Budapest, szombaton amelyben Sogoványi büj-jelentésével 6 ellene eljárás és így közte elüthetett. A nem szort vis

A „Szólv zvezérikébe” 17-ének egy zott. Héjjas az orgován főtagyalásá nem teljes, dolgokat is volt az utol

A „Szólv varodést i a köztársas levelet inté pesti napila hívja az or ez a három

mág nem ványi pó meggy

A nyilatkoz Iván tartalé azt izenem az orgován kegyelemre akkor adj magyar bír felelte.

Ugyanc tett Rákosi d-pesti Hí rajzolja H azzal feje ságokért lik aközöt adts és az tolták.

Kádár zereikbe provokált. párti nyila elnökötől. Héjjas n utasította jelenti:

— Háj ez a kiv az eké... Rassay Bethle keli mond ben meg időnkben ilyen ret a nemzet lene van sitásának.

Fábián Rákov örele? Bethle dolga. Fábián jas, vagy Rákov Héjjas? Ezután lásra és

— Ez nagy ur lyével egyesegy mi alaj

A minisz lehet, h letet sen kérdem: elemek, tiára, mé Rako mányzót Medit

Tetemrehívják Héjjast

„Mi jogon rendelkezett élet és halál felett?” — kérdi Apponyi a parlamentben

— Az Új Kelet tudósítójától. —

Budapest, július 10. Héjjas Iván szombaton nyilatkozatot tett közszé, amelyben Schmitz ügyésznek az orgoványi bünpör tárgyalásán tett kijelentésével szemben megállapítja, hogy az eljárás folyamatban nem volt és így köztegyesében nem is részvevő lehetett. Ami az amnesztiát illeti, nem szorul amnesztiára és azt vissza is utasítaná.

A „Szózat” című lap szombati vezércikkében Kádár Lehel Héjjas Ivánnak egy kijelentésével foglalkozott. Héjjas ugyanis kijelentette, hogy az orgoványi gyilkosok bünpörének tárgyalásán felolvastott vallomása nem teljes, mert ő sokkal keményebb dolgokat is mondott. Parancsa nem volt az utolsó ilyen parancs.

A „Szózat” vezércikke nagy kavargást idézett fel. Vér Imre dr., a köztársasági párt elnöke nyílt levelet intézett Héjjashoz a budapesti napilapokban. Vér Imre felhívja az ország figyelmét arra, hogy ez a háromszoros gyilkosság

még nem az igazi monstre orgoványi pör, ahol több száz ember meggyilkolásáról lesz szó.

A nyilatkozatát így fejezi be: Héjjas Iván tartalékos főhadnagynak pedig azt ízenem, hogy bűnösnek tartom az orgoványi gyilkosságban és ha a megengedett mértékben nem tart igényt, akkor adjon alkalmat a független magyar bíróságnak, hogy ítélkezze felette.

Ugyancsak nagy feltűnést keltett Rákosi Jenő vezércikke a „Budapesti Hírlap”-ban, amelyben megrajzolja Héjjas Iván portréját és azzal fejezi be, hogy a gyilkosságokért való felelősség megoszlik aközött, aki a parancsot kiadta és azok között, akik végrehajtották.

Kádár Lehel Héjjas-dicsőítő vezércikke a parlamentben is vitát provokált. Berkó Gyula egységespárti nyilatkozatot kért a miniszterelnöktől. Bethlen válaszában elítéli Héjjas nyilatkozatát. Az ügyészt utasította a cikk elkobzására, majd jelentette:

Héjjasnak az az állítása, hogy ez a kivégzési parancs nem volt az utolsó.

Rassay: És nem az utolsó, meg kell mondanom, hogy forradalmi időben megtörténhetett ez, de a mi időkben ki van zárva, hogy bárki ilyen rendeletet végrehajtsa, mert a nemzet egész erkölcsi erejével ellene van ilyen rendelet fogantatásának.

Fábián: És mi történik Héjjással? Rakovszky: Igen, igen, mi lesz vele?

Bethlen: Az a magyar bíróság dolga.

Fábián: Ki a miniszterelnök, Héjjas, vagy Bethlen? (Nagy zaj.) Rakovszky: Miért nem internálják Héjjast?

Ezután Apponyi emelkedett szólamra és a következőket mondotta:

— Ezen a nyilatkozó főhadnagy ur eljárásából, miután személyével semmi okom foglalkozni, egysesgyedül az érdekel, hogy

mi alapon rendelkezett ő élet és halál felett?

A miniszterelnök urra megayugtató lehet, hogy a jövőben ilyen rendeletet senkisésem fog végrehajtani, de kérdem: hogyan lehet az, hogy olyan elemek, akik rászorultak az amnesztiára, még mindig a helyzet urai.

Rakovszky: Ők kisértek a kormányzó utjaira. (Óriási vihar.) Medico-Medves István vizsgáló-

bíró a vezércikk tartalma miatt elrendelte a „Szózat” tegnapi számának lefoglalását, ugyancsak lefoglaltatta a „Nép” tegnapi számát is. Leadvai Istvánnak „Beszélgetés Héjjas Istvánnal” című cikke miatt. A vizsgálóbíró az ügyészégi indítványának megfelelően mindkét cikk tartalmában

Bratianu beismeri

hogyan nem a legtehetségesebbek vannak kormányon és hogy a helyzet nem épen ideális

— Az Új Kelet tudósítójától. —

Jorga Miklós külföldi utjáról hazatért és ezzel az ellenzéki pártok vezéreinek tárgyalási az ellenzéki koalíció megrémítésére új fázisba jutott. A főpontra vonatkozólag az ellenzék minden csoportja megegyezett, egyedül Jorga Miklós bevonásával kell még tárgyalni. Tekintettel azokra a személyi nexusokra, amelyek a nemzeti demokraták vezérét már a háborúelőtti nemzeti harcok idejéből erdélyi politikuskhoz fűzték, politikai körökben bizakodással tekintenek a meginduló tárgyalások felé. Jorga Miklós hazatérése után Maniu Gyula azonnal érintkezésbe lépett vele és részletesen tájékoztatta a többi ellenzéki vezetőkkel folytatott tárgyalásiról, illetve a megegyezésről.

Maniu és Jorga

A hét folyamán többször találkoznunk fognak és nem lehet kétséges, hogy a hét végére a megegyezés létrejön. Beavatottak tudják, hogy Jorga felfogása a mai politikai válság megoldásáról a részletekben is megegyezik Maniuk felfogásával és csak egy-nemely személyi kérdés elintézése körül kell tisztázni a helyzetet. Jorga Miklós ugyanis az elmúlt politikai harcokból kifolyólag nem szívesen működik együtt Argetoiannal, aki őt a parlament nyílt ülésén ököllel fenyegette meg.

A parasztpárttal való megegyezés feltételeként Jorga állítólag Stere Constantin eltávolítását kívánja, akivel a német megszállás alatt tanúsított magatartása miatt nem akar egy koalícióhoz tartozni. A közeli napok eseményei megfajják mulatni, hajlandó e Averescu néppártja és a parasztpárt a személyi áldozatokat meghozni a Jorgával való együttműködés ellenében. Egyesek azt hiszik, hogy úgy Argetoiannu, mint Stere Constantin eljeteése súlyos akadályokba fog ütközni, mert Argetoiannu a néppárt spirituszrektora, Stere Constantin pedig a parasztpárt balszárnyának vezére, akinek eltávolítása a parasztpártban esetleg szakadást idézhetne elő. Másrészt tudnivaló, hogy Jorga nem ragaszkodik mereven feltételeihez és Maniu és Vajda befolyására, a magasabb cél érdekében, más elhatározásra jut.

A bonkonvertálás ügyében, mint ismeretes, napokkal ezelőtt

angol bizottság

érkezett Bukarestbe, amely — mint hírül adtuk — tárgyalások befejezése után megakartta látogatni Erdélyt, hogy annak gazdasági viszonyairól a helyszínen szerezzon tájékozást. Már az erdélyi körut napja is meg volt határozva, amikor a liberális lapok hírül adták, hogy az erdélyi ut megkezdése néhány napi késedelmet szenved. Tegnapelőtt az angol bizottság elutazott a fővárosból anélkül, hogy Erdélyt meglátogatta volna. Az ügyvel kapcsolatban a kolozsvári „Patria” nyomán a fővárosi lapok azt írják, hogy

az angolok látogatását a liberálisok akadályozták meg, mert semilyen körülmények között

büntett és büntevők feldicsérését lát a fenforogni.

Zalitszky Endre, a „Szózat” fő munkatársa, Achim András gyilkosa is nyilatkozott a Héjjas ügyről. Kijelentette, hogy Kádár Lehel ő kérte a cikk megírására, amelynek keretében először látott napvilágot Héjjas Iván sokat firtatott kijelentése. A cikkel az volt a célja, hogy Héjjas egyéniségét és nevét általában részesítse azzal a törekvéssel szemben, amely őt a gonosztevők sorjába akarja lerántani. A cikk tónusa felett a vélemények lehetnek eltérők, de kétségtelen, hogy nem volt célja megzavarni a konszolidációt.

sem akarták, hogy a külföldiek Erdélyben megismerjék a lakosság antiliberalis és kormányellenes hangulatát. A „Lupta” szerint a kormány annál kevésbé engedhetne meg az angolok erdélyi utazását, mert annak idején Párisban Bratianunak szemrehányásokat tettek kormányának erdélyi politikája miatt. A miniszterelnök akkor azt felelte, hogy az erdélyi lakosság hangulata nem kormányellenes és csak néhány ambiciózus politikus és ellenzéki lap terjeszti ezt a tévhitet.

Ismeretesek azok a surlódások, amelyek a liberális párt kebelében

Bratianu és az intellektuális

között támadt a mellőzés miatt, amelylyel a kormányzásban a kormány az intelligenciát nem vonta be. Feltűnő volt ez a mellőzés annál is inkább, mert a liberális szervezetek zömét a román intelligencia alkotja. Az „Adeverul” jelentése szerint a napokban a liberális intellektuális körök jelent meg a miniszterelnök-nél és felvilágosítást kért a párt kétségkívül tehetséges és használható tagjainak mellőzése miatt. Bratianu miniszterelnök a következőkben válaszolt:

— Amit ön mond, tökéletesen megfelel a valóságnak. Kétségtelen, hogy pártunk sok tagja megfelelő helyen hasznos szolgálatokat tehetne az országnak és ennek ellenére kénytelenek vagyunk szolgálatukat mellőzni. Ne higgyék azonban, hogy mi ezeket az értékeket nem becsljük meg. Ennek magyarázata más. A politika a megvalósítások művészete. Többet azonban, mint amennyit megvalósíthat, nem várak a politikától. Meg kell érteni, hogy a mai viszonyok között a politikai állásokra nem mindig a legtehetségesebb és legarraválabb elemeket alkalmazzuk, hanem azokat, akik az adott viszonyok között a gyakorlat szempontjából alkalmasak. Az általános választójog következtében számolni kell a politikailag éretlen tömegek befolyásával, amelyek következtében a parlamentbe nem a legműveltebb és nem a legtanultabb politikusok kerülnek, hanem azok, akik a mindennapi életben szoros összeköttetésben állanak a tömegekkel. Bizonyos, hogy ez a helyzet nem a legideálisabb — de ismétlem, — mint a kormány politikájának irányítója, nem távolodhatom el a realitástól.

A liberális intellektuális vezetője megköszönte a felvilágosításokat, amelyek az elégtelen liberálisok között nem kelthettek jó benyomást. Hangoztatják, hogy a liberális párt vezetősege másféleképpen értelmezi a politikát az ellenzéken és másképpen, amikor kormányon van. — A politika lényegének és feladatainak eme kétféle értelmezése — mondotta a párt elégedetlenségének egyik vezetője — csak most jutott tudomásunkra. A jövőben alkalmazkodni fogunk hozzá...

Eszperantó kongresszus Kolozsváron

Az Új Kelet tudósítójától

Második országos kongresszusukat tartották meg Románia eszperantistái Kolozsváron. A kongresszusi vasárnap délelőtt nyitották meg a zöldcsillagos lobogókkal feldíszített prefektúra dísztermében. A háromszázal több delegátus között volt Simenek dr., az amerikai eszperantó-íróvezető elnöke, Orlov professor, a turkesztáni federáció képviselője és Miskó dr., a bolgár eszperantó tanintézet igazgatója ötven bolgár diák kíséretében. Campian dr., a kolozsvári szervezet elnöke nyitotta meg a gyűlést. Üdvözölte a megjelenőket és visszapillantást vetett a romániai mozgalom múltjára. Felolvasta az üdvözlő táviratokat, melyek sorában ott szerepel: Banu kultuszminiszter, a genfi világsszövetség, a bécsi, budapesti és prágai eszperantó szervezet is. Giesswei dr. táviratában parlamentai elfogalmságával mentegőzött, mert nem jelenhetett meg. Cseh Andor, a genfi szövetség kolozsvári megbízottja a külföldieket üdvözli. Megjelent a kolozsvári egyetem rektora is, aki kijelentette, hogy az eszperantónak nagy jelentőséget tulajdonít a kultúra nemzetközi fejlődésében. Minkov dr. a bolgár mozgalomról beszélt és felszólította, hogy a bolgár közoktatási törvény az eszperantót tanymulnak mondja ki és már negyven középiskolában tanítják is. A romániai mozgalomnak is e cél elérésére kell törekednie. Több felszólalás hangzott még el, majd az elnök bevezette az ülést. A kongresszus tulajdonképpeni munkanapja hétfőn volt, amikor kiindultak, hogy Bukarestben körponton létesítsenek. Kérelmesni fogják, hogy az eszperantót fakultatív tantárgyként az iskolákba bevezessék. A kongresszuson résztvevők ma megnezik Kolozsvár nevezettségét, azután Konstancába és Bukarestbe utaznak.

Felhívás

A Kadima Nyomda és Kiadóvállalat Rt. azon részvényesek, kik az általuk jegyzett részvények névértékét teljes összegében még be nem fizették, ezennel felhívjuk, hogy a hátralékokat és azoknak 1922. évi június 19. éltől számított 8 százalékos késedelmi kamatait legkésőbb 1922. évi július 19. éltől a Kereskedelmi Hitelintézet Rt. kolozsvári pénzüntézethez a társaság folyószámlájának javára fizessék be vagy utalják át.

Az 1922. évi július 19. éltől a késedelemes részvényeláírónak számolniuk kell azzal a következménnyel, hogy alapszabályszerű jogánál fogva a társaság még teljesen be nem fizetett részvényeiket új jegyzésre fogja kibocsátani és az azokra eddig teljesített befizetéseket reájuk nézve elvesztetnek nyilvánítva, sejtá tartaléktökéjének javára meg fogja tartani. Együttal a törvényes következmények terhe alatt felhívjuk mindazok, kiknek még a Kadima Nyomda és Kiadóvállalat Rt. részvényeláírásai iver vannak birtokában, hogy ezeket a társaság címére (Cluj, str. Baron L. Pop 10.) haladéktalanul küldjék be és az általuk fölvett pénzeszegeket a Kereskedelmi Hitelintézet Rt. kolozsvári pénzüntézethez a társaság folyószámlájának javára haladéktalanul fizessék be vagy utalják át; ellenkező esetben a társaság kénytelen lesz ellenük törvényes eljárást folyamatba tenni.

Cluj-Kolozsvár, 1922. évi június 30.

A Kadima Nyomda és Kiadóvállalat Rt. igazgatósága

IFJU KELET

Zöldó Ifjúsági folyóirat
Elfizetési ár egy évre 80 lel.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

borá
ráknak,
ra menjen
u. 4. sz.
cimborá
Uggyan-
is fel-

Ignác
kereskedése
(Malom-u.) 16

szervezet!

onságok
ak
helye

feld
feld
ak
ete
v. Dobó-
n 6-43.

HIREK

Florescu igazságügyminiszter a regátbell ügyvédekért. Mint megírta, Florescu igazságügyminiszter erdélyi látogatásának egyik célja: rákényszeríteni az ügyvédi kamarákra, hogy a gyengébb képzettségű regátbelli ügyvédek felvegyék tagjaik közé. A miniszter résztvett a kolozsvári kamara szombati ülésén, amelyen megígérte, hogy a képesítés egységesítésére beterjesztett törvényjavaslatot még az őszi ülészek elején letárgyalatja a parlamentben, ha egyelőre eleget tesznek a rendelkezések. A választmányi ülés nem adott határozott választ a miniszternek. Florescu miniszter egyébként tegnap délelőtt nejevel és lányával Metes prefektus és más magasrangú köztisztviselők társaságában meglátogatta a kolozsi fürdőt, ahol diszabéd volt a vendégek tiszteletére.

A németek fizetési haladékokat kérnek. Berlinből jelentik: Fischer és Schröder államtitkárok ma Párisba utaztak, hogy a jóvátételi bizottsággal tárgyaljanak a német esedékeségek ügyében és már tekintettel a márka katasztrófális zuhanására, esetleg moratóriumot kérjenek. Borgmann államtitkár Hágából szintén Párisba utazott.

Bizalmatlanságot szavaztak az új lengyel kormányra. Varsóból jelentik, hogy a lengyel parlament a kormány programjának meghallgatása után 201 szavazattal 195 ellenében bizalmatlanságot szavazott az újkormányra. Slivinsky erre benyújtotta lemondását, amit Pilsudsky el is fogadott.

Szinzsidó községek Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: A palesztinai kormány hivatalos lapja most közli a jaffai kerületi kormányzó három új zsidó község megalakulására adott engedélyét. A községek: Petach Tikva, Rischon le Zion és Rechoboth. E községeknek adó kivételi joguk van házakra, háztelkekre, kereskedelmi engedélyekre, állatvágásra, kutyatartásra és telek-eladásra. Adót vehet ki továbbá utjavítási és világiatási célokra is. A kormány megengedi, hogy ezeken felül minden szavazatra jogosult lakótól évi félfont fejadót is szedjenek.

Megkezdődtek a kongresszusok. Amikor a nyári nap heve megolvast minden lényeges közéleti működést, amikor kormány és ellenzék nyaralnak, a gyárak redukálják üzemeiket, a hatóságok és magánosok csökkentik munkaidejüket, amikor az iskolák és színházak pihennek, amikor szünetek és kávéházak forgalma a nagy hőség miatt megközelíti a fagyáspontot és az eseménytelenség csak az újságok írói kényszerít intenzívebb munkára, szóval, amikor minden oszond és nincsen semmi, akkor — jönnek a kongresszusok. A tisztviselő izzad és eszébe jut, hogy télen nem lesz bundára és tüzelőfára valója. A bányász és más ipari munkás elhagyja az aknákat és a gyárat és beül tanácskozni egy terembe. Az eszperantisták is összeülnek propagandát csinálni nyelvüknek: a bábeli nyelvzavart akarják megszüntetni azzal, hogy ezeregyhány nyelvhez még egyet szerkesztenek. Munkakerülő munkaadók, munkanélküli munkások, mandátumnélküli maradt képviselők és ingyenszodák pénztárosa. Szóval ilyenkor mindenki kongresszusra ül össze, tanácskozik és határoz, sérelmet és kifogásol, ajánl és elutasít, memorandumok és felterjeszt. Beszélnek, beszélnek, beszélnek. Öntenek és döntenek, elhatároznak és elhatároznak, élnek és remélnék. Remélik, hogy „... eredménnyel fog járni”. Főleg: „ha a sajtó is hathatósan stb...” Küldöttégek és kiküldöttek keresik fel a szerkesztőségeket, hogy: „igaz ügyünk támogatására”, „jogos érdekünk védelmére”, „kétségek nélkül méltányos kivánságaink”, „tagadhatatlanul nagybörderejű akciónk”, „mindenki előtt ismert sérelmeink”, „egyesületünk általános tevékenysége” és sok ezaz más but-bajt segítsünk megszüntetni. És mi segítünk. Irunk, hisz abból élünk. És minást tehetünk ebben a szezonban,

amelyet uborlának nevezni is tulzás. Persze nem irhatunk annyit, amennyit ők beszélnék kongresszuson, szerkesztőségben és memorandumban. Annyit nem irhatunk, amennyit ők kérnek a kormánytól. Annyit szeretnénk írni, amennyit megkapnak. De mi bőkezűebbek vagyunk. Mert nemde, ha csak annyit akarnánk írni, amennyit ezek a kongresszusok eredményeznek, egy árva betű se sok, annyit se irhatnánk.

Japán csapatokat indít Kinába. A japán kormány — mint Tokióból jelentik — jegyzéket intézett a kínai kormányhoz, amelyben közli, hogy csapatokat fog Kinába küldeni, ha a kínai kormány nem képes fentartani a rendet a koreai határon, ahol a japán konzulátust és nyolc japán kereskedő házat felgyújtották.

Egyenlenség a német munkáspártok között. A berlini „Vorwärts” közli, a szocialista pártok és a szakszervezeti tanács felhívását, amelyben kéri tagjait, ne hallgassanak felelőtlen elemek izgatására és ne csatlakozzanak izolált akciókhoz, amelyek a közös határozatokat diszreditálni akarják. Rámutatnak arra, hogy a kommunista párt megtagadta a felhívás aláírását, ezért az aláíró szervezetek közös akciójából kizárták a kommunistákat.

Az első francia hajórakomány az orosz éhezőknek. A felületes újság-olvasó a lapok külpolitikai rovataiban lépten-nyomon Poincaré, Clemenceau és Foch generális kövérbetűs neveibe ütközik. A fentnevezett három ur pedig olyan viselkedést tanúsít az úgynevezett világpolitikában, hogy a becsületlen polgár és proletár irtózáttal gondolhat egy elkövetkező új világháborúra. Ezért van az, hogy a nyájas és békésellenző újságolvasó Kolozsváron, Helsingforsban vagy Madridban reakciós népek tartja a franciát, amely nem gondol egyébre, minthogy Foch-Napoleonnal leigazza a világot. A valóságban pedig másképp fest a dolog. A Poincaré, Clemenceau és Foch triumvirátussal szemben áll Anatole France, Romaine Rolland és Henri Barbusse triumvirátusa, ezt pedig nagyobb távolság választja el a kardcsorogtató hiénáktól, mint Makót a Szentföld fővárosától. És aki ismeri a francia könyvpiac statisztikáját, az tudja, hogy az Anatole France, Romaine Rolland és Henri Barbusse triumvirátus tagjainak tagadhatatlanul destruktív munkái millió és millió példányban olvassák a reakciós Franciaországban. Akik pedig ezeket a könyveket olvassák, azok élesen szembekezdültek a történelem szeszélye által újból felszínre került, elaggott háborúra uszító eskállokkal. Ebből magyarázható, hogy mikor Nansen Párisban előadást tartott az orosz éhínségről, a párisi polgárosszonyok hisztérikus sírgőrcsöket kaptak és kétféle frankot jegyeztek egy óra alatt az éhhalállal vergődő orosz csecsemők és anyák megmentésére. Barthou hadügyminiszter ur, féltelmetesen kipödrött bejszát rángatva hiába üvöltötte a génuusi orosz delegáció egyik tagja felé: Oroszországnak a franciák nem adnak semmit. A francia anyák mégis adtak és a legújabb párisi távirat szerint a nyolcmillió frank értékű élelmiszerekkel megrakott „California” gőzös Dükirkiriből elindult Pétervárra felé. Nem tudjuk, de gondoljuk, hogy Poincaré urnak és a többieknek álmatlan éjszakákat fog okozni az a tudat, hogy az elgyötört orosz gyermekek francia tejkonzervát kapnak reggelire. Poincarékat nem sajnáljuk az álmatlan éjszakáért és reméljük, hogy a kissé elkésett francia hajót rövidesen a többi is követni fogja, mert a méreg, amit Anatole Francek szétfröcsentettek, mélyen beletta magát a „reakciós” francia tömegek szívébe.

Százezernél több lakosa van Kolozsvárnak. A városi bejelentés hivatalban most készül a statisztika Kolozsvár lakosságáról. A bejelentések alapján megkezdett munka még nem ért véget, de a félig kész kimutatásból is már megállapítható, hogy az 1920-ban számlált nyolcvanezer emberrel szemben, Kolozsvárnak ma százezernél több lakosa van.

Arab sztrájk készül. Jeruzsálemből jelentik: Az arab kongresszus rendkívüli ülésen foglalkozott az Európába küldött arab delegáció elnökének, Arif pasának visszalépésével. A kongresszus tudomásul vette a visszalépést és kijelentette, hogy a Londonban időző delegációt visszahívja, minthogy eddig semminemű eredményt felmutatni nem tudott és ottlété csak költségeket jelent. A végrehajtóbizottság egyúttal elhatározta, hogy felhívja az arabokat egy július tizenharmadikán és tizenegyedikén megtartandó általános sztrájkra.

Általános sztrájkkal fenyegetnek a Ruhr-vidéki munkások. Berlini távirat jelenti, hogy a Ruhr-vidéki szabadszervezetek felhívást intéztek a munkásokhoz, hogy felhívja az arabokat egy általános sztrájkot. A kormány nagy aggodalommal tekint a sztrájk elé, amely a német gazdasági életet újabb csapással fenyegeti.

Félmillió fegyvert vásárol a szovjet. Stockholmból jelentik: A szovjet stockholmi megbízottai egy svéd érdekeltséggel tárgyalásokat folytatnak ötszáz ezer holland fegyver megvételére ügyében.

Szatmár megint új nevet kapott. Szatmárról jelentik: Igen sok vita folyt már arról, hogy Szatmár új elnevezése Satu-Mare vagy Szatmár legyen-e. A könyvek román lakossága ugyanis már évtizedek óta Szatmárnak nevezi Szatmárt. Erdélyben összesen hat Satu Mare nevű helység van és ez a tény sok tévedésre adott okot. Most az országos statisztikai hivatal helységnevtára véget vet a vitának, amennyiben a polgármesteri hivatalhoz megérkezett példány szerint Szatmár új elnevezése Satu Mare és nem Satu Mare.

Akcio Amerikában a kolozsvári zsidó kórházé. Tavaly — mint ismeretes — dícséretes mozgalom indult meg egy kolozsvári zsidó kórház létesítése ügyében. A kórházbizottság munkáját lelkesedés kísérte ugyan, de a lelkesedés nem állott arányban az adakozók készségével vagy helyesebben azokkal a pénzeszközökkel, ami fölött a mai viszonyok mellett egy kórházi építkezésnek rendelkeznie kell. Eddig félmillió lelt kitevő önkéntes adakozásról szóló kötelezvény van a bizottság birtokában, azonfelül egy biztosnak vehető ígéret egy két és fél holdas adomány-telekre, amelyen a kórháznak föl kell épülnie. Minthogy ezzel az összeggel az építkezés semmiképpen meg nem kezdhető, a bizottság elhatározta, hogy kiterjeszti a gyűjtést Amerikában élő erdélyi zsidók körében és e célból Feuerstein Bónit, a gyűjtési mozgalom egyik emberét, a kolozsvári mizrahi-csoport alapítóját Amerikába küldi. Amerikában Feuerstein már egy kórházbizottság várja, élen a Kolozsvárról tavaly kivándorolt dr. Krausz Miksa orvossal, dr. Klein főorvossal és Fraukel Jakabbal. A bizottság bejárja Amerika minden nagyobb városát, ahol erdélyi zsidók laktak és remélhető, hogy az akció eredménye végül maghozza az építkezés várva-várt lehetőségét.

Házasság. Hirsch Szerénke Temesvár és Berner Mór Marosvásárhely, jegyesek.

Nem lehet megmászni a Mont Everestet. Kalkuttai jelentés alapján a „Daily Telegraph” azt írja, hogy a Himalája s egyzersmind a világ legmagasabb hegycsúcsának, a Mont Everest megmászására vállalkozott expedíció meggyőződött róla, hogy a jelenlegi időjárás mellett tervét nem bírja megvalósítani. Az expedíció, mely eddig huszonhét ezerkétszáz lábnyi magasságot ért el, az utolsó 1600 lábnyi távolságot a legkétségbeesettebb erőfeszítés ellenére sem bírja megtenni, mert legtöbb embere máris félig megfagyott és még a legvakmerőbbek sem érznek valami tulnagyi kedvet az ut folytatására. Ha életük veszélyeztetésével az expedíció bevárná, hogy kedvezőbb időjárás mellett folytathassa utját, a legjobb esetben is csak hatszáz lábnyit tudna még előre jutni, de akkor ez is bizonyos, hogy az expedíció egyik tagja sem kerül vissza élve.

Kokain-dívat Párisban. Párisból írja tudósítónk: A legutóbbi két esztendőben a párisi bíróságok kétszáz ítéletet hoztak tiltott kokaineladással elkövetett bűnügyekben. A bíróságok minden esetben szigorú büntönbüntetéseket büntetnek azokat, akiket tiltott kokaineladás miatt jelentenek fel, de a kokain terjesztését mégsem tudják csökkenteni. A kokain-bűnügyek statisztikája azt az érdekes adatot tartalmazza, hogy a kokainvásárlók többsége több nyíre asszonyok. Ezt a társadalmi veszedelmet legújabbban a megfelelő törvények szigorításával akarják megszüntetni. Különösen a bíróságok sürgetik az új kokainellenes törvény megalkotását. A kokain tiltott elődói közötti gyógyszerészek, de orvosok is vannak, akik mag nem engedhető mennyiségű kokaint irnak egy egy receptre és így juttatják a veszedelmes mérget vevők kezébe.

Médium-rajkállítást Bécsben. Érdekes kiállítás nyílik meg ma Bécsben, melynek megtekintésére a világ minden részéről jönnek az okkultisták az osztrák fővárosba. Vasárnap délelőtt tizenegy órakor a Hofburg üvegtermében kiállítják a legnevezetesebb médiumok hipnotikus rajzait. A médiumrajzok művészi szempontból ugyan azt jelentik, mint az a híressé vált automatikus írás, melynek segítségével Jackson Davis, a cipész inns „A természet alapelvei” című filozófiai könyvet írta. Mindkét esetben az alkotások az író, illetve a rajzoló tudta nélkül, sőt gyakran akarat ellenére teremnek meg. Azt az állapotot, melyben a médiumok ilyenkor vannak Masirink jellemezte kitűnően a „Fehér dominikánus” előszavában. A kiállításra kerülő rajzokat pasztelleket és akvarell festményeket csaknem kizárólag olyan emberek készítettek, akik normális állapotukban nem tudnak rajzolni. Egyszerű munkás és kézműves emberek vagy asszonyok, akiknek rendes körülmények között fogalmuk sem lehet ezekről a bizarr és művészi formákról. De néhány rajznak a technikája is csodálatos. Az ahi maga is ért a rajzolásnak bámulattal látja ezeknek a rajzoknak tisztaságát és vonalbiztonságát. Radirummit egy esetben sem használtak. A rajzok, köztük igen komplikált ornamentumok egyetlen hibás vonalat sem mutatnak, ami nemcsak a gyakorlatlan rajzolóknak, hanem a legnagyobb mesternek sem sikerül mindig. De a motívumok is figyelemre méltóak és különösen a virágrajzok. Bárkivel is származnak ezek a rajzok, mindegyike bizonyos karakterisztikus típusú mutat. A figyelő rögtön észreveszi, hogy nem a mi földünk virágai közül valók ezek az alapformák. Az az egyöntetűség, mely ezeknek a virágmotívumoknak formájában és színezésében megnyilvánul, arra enged következtetni, hogy azonos lelki okoknak eredményei. Hogy mik ezek a lelki okok, arról tudvalóval az okkult tudományok művelői között még nézeteltérések vannak.

Hirtelen halál. Tegnap délelőtt Avramescu Demeter aradmegyei föld-birtokos jelentést tett a rendőrségnek, hogy felesége hirtelen meghalt. Avramescuné sz-pentember óta súlyos torokbajjal feküdt az aradi kórházban, ahol azt javasolták, hogy a beteg hozza be a kolozsvári kórházba. A földbirtokos vasárnap éjjel érkezett a feleségével Kolozsvárra, de alig hagyták el a pályaudvart, hogy kocsiira szálljanak, Avramescuné hirtelen összeesett és meghalt. A halál okáusk megállapítására a rendőrség elrendelte Avramescuné holttestének törvényszéki boncolását.

És a meggörbödött kiegyenesedik. S. J. Agnon győnyörű héber regénye Sas László fordításában magyarul is megjelent. Az izig-veirig zsidó regény, amely a Kadima kiadásában megjelenő héber írók sorozatának első kötete, az Uj Kelet könyvosztályánál megrendelhető. Bolti ára 30 lei, előfizetők 25 leirt kapják a csinos kiállítású könyvet.

20 vagon tölgyfa, cserre magyar határállomáson elvámolva, át adva, ajánlatot elfogadok. Dr. Ujhelyi Sándor, Szilágycseh. 417-1

Kokaineladás miatt jelentenek fel, de a kokain terjesztését mégsem tudják csökkenteni. A kokain-bűnügyek statisztikája azt az érdekes adatot tartalmazza, hogy a kokainvásárlók többsége több nyíre asszonyok. Ezt a társadalmi veszedelmet legújabbban a megfelelő törvények szigorításával akarják megszüntetni. Különösen a bíróságok sürgetik az új kokainellenes törvény megalkotását. A kokain tiltott elődói közötti gyógyszerészek, de orvosok is vannak, akik mag nem engedhető mennyiségű kokaint irnak egy egy receptre és így juttatják a veszedelmes mérget vevők kezébe.

Pozsonyban legújabbak közt volt, szögvidékiek álltak barátkozott, az öreg jött, tette az utóat egy alkalommal lehetett a kis. Ugy törvont drót egy és nem lehet sértesse nélkül az öreg tud, ima után kibátor a városban, a kősek övükkel nem terhel az Jzraelben vagyom.

Azon a s kovára ment zseibe sülvároérészen, emberek köz. Hirtelen nem szombaton n hordani!

A gondn ből érvényes tjeadságben n

— Vegye zsebeiből! A kis Ri öszerezent a tréfas para

— Az öreg fia szívébe tudja nem ter ról. A szoni pótáncos, ma lam, hogy v rok senkit n

— Ez ő — felelte m nos — de n alapon nem

Nézze m haraszdik ok Javában él öven okbó hogy férget barnek. Kör a lelkiismeret zseren-en k dőmet.

Bosszusn urak és kö Az öreg

A kis R Olthon mind eszen eljárt szertartások enat egy id

A másod egyenes utr Egy fiat mindennek azokhoz, ak hajlanu feke melykor és ramentumoz andistát.

— En — és csak férjhez. Ner Ha gyors

A kis Ritter

— Pozsonyi emlék. —

Kolozváras idején, meleg napok begrasztó leheletében idázzem, jó barátom, te kis Ritter, kedves, magható emlékedet! Kék szemedből kamazsúlyok merültek és boldond életkapkodása ömlik, s hangod is hallom, édes fiatalod szavai, akarat és elszántság. És hallom drákban tört életed elszálló másképp hőrgését; szombati nap volt, amelynek szentségeit nem tisztelted, hanem fantáziádat egy leány délibábos álma csalogatta a Végzetbe, most már emlékeim vagy, vagy talán az sem. Nagy rohamok, más végzetek jöttek sorra azóta, de rád való visszaemlékezést nem tudták elföldni.

Pozsonyban a kis Ritter nevét a leggyakrabban emlegettek. Gondozott volt, szögletes modoru, mint a felvilágosult álalában; csak ogyanokkal barátkozott, akiket régebről ismert és az őg jésiva-gondokat nem köszöntötte az után. A pergamentképi öreg egy alkalommal megréztálta, azóta nem látott a kis Rittert hiangesztelni.

Egy történt, hogy a város köré épült drót egy pénteki napon leszakadt és nem lehetett a szombati pihenő megsejtésé nélkül helyrehozni. Láb Grosz, az öreg tudós-gondnok a péntek esti ima után kihirdette, hogy ezen a szombaton a város nem tekinthető egyetlen órára, a bécherak zsebkendőket kössék övükre vagy ujjakra és semmi se ne terheljék meg zsebeit, azint az Iraelben ősidők óta szokásban legyen.

Azon a szombaton Ritter elgondolkozott a ment a lejtős Vár-uton. Kezeit a zseibebe süllyesztve ment lefelé a zsidó városrészen, ünneplébe öltözött áhitatos emberek között.

Hirtelen a vállára ütött valaki.

— Nem hallotta, hogy ezen a szombaton nem szabad semmit sem hordani!

A gondnok volt. Hunyorgó szeméből érdekes csillogott, de a fia első ránézésben nem vette észre.

— Vegye ki gyorsan a kezét a zsebeiből!

A kis Ritter, mint akit tetten értek, mezezerzent és akaratlanul teljesítette a parancsot.

Az öreg fölkaogott, de a büszke fiú szívébe fulánkot eresztett ez a móka.

— Tudja meg, hogy én egyáltalán nem tartok sokat ezekről a dolgokról. A szombatot azért tartom ilyen egyszerűen, mert mindenki azt hiszi rólam, hogy vallásos vagyok. Nem akar senkit megcsalni a hitében.

— Ez őszinte beszéd, elismerem, — mondta most már zordul a vén gondnok — de nem mondaná meg, milyen szívesen nem tart ön ezekről a dolgokról.

Nézze meg Erevin traktátusa tizenharmadik oldalát, ott meg az van, hogy Javában él egy tanítvány, aki százötven évvel ezelőtt tudta megmagyarázni, hogy férget is szabad enni zsidó embereknek. Könnyen meg tudnám nyugtatni a lelkiismeretemet, ha szombaton az utcán kívül hordanám a zsebkendőmet.

Bosszusan hátat fordított az öreg gondnok és köszönés nélkül ment utjára.

Az öreg azonban megfigyeltette.

A kis Ritter randesen viselkedett. Otthon mindig is Talmudot tanult, rendszeresen eljárt az előadásokra, a templomi szertartásokat sem hanyagolta el. De az az egy ideig.

A második félévben már letért az egyenes útról.

Egy fiatal leány, Grün Gizi volt mindenek az oka. Ez a Gizi odajárt az iskolához, ahánál a fia lakott. Kigyó-baján fekete leány volt, elmélázó, néha nyorog és sokszor peszadülön temporementumoz. Bomlasztotta a szöke találatát.

— En — mondotta egy alkalommal — én csak világi emberhez megyek férjhez. Nem bánom, ha mindjárt irnok

a városházán, de papi ember nem lehet.

Ritter feleségül kívánta Gizit, tehát félrotette a gomorét és elővette a Pírohalát és az algebrát és más könyveket, amik tiltott tudományokat rejtettek és ezekből tanult. Egy napon pedig fölment a kaolikus gimnázium igazgatójához és bejelentette, hogy vizsgázni akar ősz elején.

Csak a lakótársa tudta ezt és Gizi, akit egy este a kapugárodorban megöskölt. Nem tördöt most már, hogy valásosnak tartják, holott napjai és éjszakai éretkek tanok tanulásával tölti. Semmi nem volt már szent számára csak a leány, akit az első csók után örökös párjának tudott.

Szombaton délutánokint a Duna fölött, a zsidó temető körül tanulgatott és jegyzetelt. Ide ilyenkor nem jön zsidó ember. Bizonyára ő is, mint javne kollégája, talált a Szentírásban vagy a Talmudban valami mentő magyarázatot a tilalmasra.

Történt azonban egy szombat délután, hogy a gondnok egyik detektive

megnesselt valamit és Ritter után somfordált. Ritter a sziklán helyezkedett el, letette a könyveket, szótárt, elővette a füzetét, irt. Egyszerre a régi temető felől fölemelkedett a detektiv alakja. A fia leguggolt, bűvőhelyet keresett, de lába lesiklott, a kő, amire támaszkodott megmozdult és vitte a meredeken a fiatal fiút a mélységbe, le az országútra. Véres, halálra zuzott testét parasztok szedték föl és bevitték a zsidó kórház halottas házába.

Vasárnap temették. Ott volt az öreg gondnok, de nem bucsuztathatta. Bucsú nélkül, baráti imák közben süllyesztették egy elhagyott helyen az agyagos gödörbe.

Igy végzett szegény kis Ritter élete tizenhétedik esztendőjében.

Csak két szemből hullottak titkos könnyek. Giziéből, aki föszedte a sziklán hagyott jegyzeteket és akkor ment a friss hant felé, amikor a bécherak szomorú sora a városba vonult.

Szabó Imre

Megint egy messiás

Oroszok és németek új vallást alapítanak. A vallásalapító éhenhalt

— Az Uj Kelet munkatársától —

Prága, július 5.

Néhány nappal azután, hogy a fanatizált reakció megölte a zsidó Rathenaut, olyan esemény történt Berlinben, amely ijeszítő rémítáásokat vacogtatott ki a faji ortodoxia rajongóiból. Harminc és teuton, katolikus és református összeállt és Sydnov archeológus vezetése alatt új egyházközséget alakított meghatározott egyszerű formák között.

Az első községe ez egy új világ-vallásnak, amelyet egy szegény lengyel zsidó hirdetett meg az apostolok szent alázatával.

Rabbi Móse Jákov Schwertscharf-ak hívják a vallásalapítót. A követőt Sydnovoknak, Adarhorstoknak, Rehickéknak; Schwartz és Goldblatt és Rosenluft egy szin köztük: olyan dolog ez, ami gondolkodóba ejthet.

Lublin mellett, Bilguróban született az új vallás meghirdetője, 1858-ban, tehát hatvannégy évvel ezelőtt. Százszor megszegte életét Lublinban fejezte be 1922 június 12-én, rongyosan, züllötten és kicsufoltban, mint mindazok, akik vallásokat alapítottak. Az emberek megtisztulásáról, megboosításáról, nagylelkű ember szeretetéről álmodott hatvannégy éven keresztül és neki nem boosított meg senkinek, őt nem szerette senkinek, megértetlenül cipelte a megváltó gondolat súlyos terhet,

amíg végre összeroskadt. Rabbi Móse Jákov a püspöki rezidencia előtt, ahová azért vándorolt, hogy megtérítse a püspököt és diákonusait, összeesett és meghalt. Az orvosok megállapították, hogy az éhség ölte meg.

A „Moment” című lapban azt írja róla Hildel Zeitlin, hogy nagyon ez-tendő volt ez a „messiás-váró”, mikor megszállta az istentől való elküldetés gondolata. Nagy tudós volt és chassidikus vallásos. A lelke tele volt szelid szeretettel és mérhetetlen számalommal az emberiség iránt, amelyet őzösen és kegyetlenségeken fölépített morálja lealacsonyít. Hitte és hirdette, hogy:

csak a zsidó istenkeresés válthatja meg a világot. Nem a zsidó vallást hirdette, csak őselemlét, az úgynevezett noachikus konfessziót, amely két alapeszmében foglalja össze azokat a természeti törvényeket, amelyek a talmudikus tradíció szerint nemzsidókat is köteleznek.

Majdaem harminc éven át terjesztette az új igét. Családjától elvot kézen brosurákat nyomtatott és elárasztotta velök az utcákat és az iskolákat,

a kávéházakat és a templomokat, a szíjót, a szent színdüst, az egyetemeket, minden intézményt, ahol vallásutatókat és istenkeresőket sajtott. A háboru előtt való esztendőben már Németországba és Magyarországra is eljutott az evangéliuma, egy magyar újság, úgy emlékszem a „Pesti Hírlap”, kuriózumként ismertette is, de akkor senkise vette komolyan az apostoloskodását. Ehen kellett halnia, hogy hinni kezdjenek elküldetésében. És az evangéliuma jobban terjedt el harminc nap alatt, mint azelőtt harminc esztendő előtt. Csaknem ötven hítközsége van már Lengyelországban és egy Németországban, amely halála után való harmincadik napon tartotta meg első istentiszteletét.

Sok naivság kellene ahhoz, hogy világtörténelmi jelentőséget keressen valaki ebben a megmozdulásban, amely Berlinben még csak egy maroknyi, Lengyelországban talán egy pár száz embert sodort el régi hité mellől. A németiség fanatikusait

mégis megdöbbeníti ez az új vallás-alapítás, mert rabbi Móse Jákov igéiben megint csak a zsidó szellem diadalát látják.

Rabbi Móse Jákov nem a zsidóknak hirdette az új vallást, hanem a nem-zsidóknak. Első fölépése alkalmával Emuna Hakdumá-nak, „Ősi hit”-nek nevezte az új vallást, magát az evangéliumot, amelyben vallásrendszerét meghirdette: Torát ha-anim-nak, a népek törvényének.

A kereszténység és a vallások fejlődésének Moszkvában még a háboru előtt rendezett ötödik kongresszusa komolyan foglalkozott rabbi Móse Jákov vallásisztemájával és több nagyon neves valláskutató kedvezően nyilatkozott róla ez alkalommal.

1920-ban megint kiadta az evangéliumot, még pedig Varsóban héber, lengyel, orosz, angol, német és francia nyelven.

Az evangélium a következő áldással kezdődik: Dicsértezzék az isten, aki törvényt adott Móses által a zsidó népnek és minden más népeknek is. Ezután kifejti az új vallás alapprincipiumait. A zsidókat az egész törvény kötelezi, a nemzsidókat csak a következő hét törvény: ne káromold az istent, ne imádj bálványokat, ne rabolj, ne gyilkolj, ne paráználkodj, ne vétkezzél az állat vérvél (a vérvétel tilalma) és alkoss igazságos törvényeket.

Minden parancs sok más parancsot foglal magában. Ez a parancs, hogy

„ne rabolj” mindazokat a cselekedeteket tilalmazza, amelyek a rablás fogalmával vannak rokonságban. Így hát: ne rabolj ezt is jelenti: ne öl, ne kövess el öngyilkosságot, ne lopj, ne tagadj le valóságokat, ne kívánd meg a másét, ne esküdj hamisan, ne méj hamisan, ne vond vissza az ígérétedet, ne verj, ne szidjál, ne gyötörj, ne csalj meg senkit se.

Semmiféle misztérium. Minden dogma megérthető, mert a természet törvényein alapszik. Rabbi Móse Jákov a természetből nyilatkozta ki az isteni igazságokat a zsidó tradíció szellemében. Még az ünnepeket is természeti ünnepek szerint helyezte el ebben a szisztémában. Ő maga nem rendelt el egy ünnepet sem. Tegyük ezt meg szok — mondja —, akik az ősi hitet magukra veszik, de kérem őket, csak olyan ünnepeket rendeljenek el, amelyek a természet jelenségeire emlékeztetnek, tehát tavaszi ünnepet, a magyartés és ősi ünnepet, az aratás megünneplésére.

Különléle imádságok zárják be az evangéliumot. A nyolc fejezet közül legérdekesebb az utolsó, amelyben rabbi Móse Jákov felsorolja apai, anyai ágról való őseit, elmondván mindegyikről: hol és mikor született. Ezt a fejezetet így végzi:

„Miert soroltam fel elődeimet, ne-hogy későbbi nemzedékben ostoba rajongók ostoba legendákat kohljanak felőlem, mondván, hogy nem egy jöttem a világra, mint más ember, hanem egy, hogy Gábiel arkaugyal szállta meg az anyámat, mikor még hajadon volt.”

„Tudjátok meg, akik az „istenfölk” vallásán vagytok, hogy soha osodákat nem műveltem, betegeket nem gyógyítottam, messiás nem voltam: én nem voltam más, csak igehirdető, akit megisteníteni nem szabad.”

A berlini „istenfölk” hívon követik a vallásalapító akaratát és roppant rutinosággal fejezik ki az iránta való tisztelgésüket. És a berlini reakciók dühöngenek, mert hiába ölik meg a Rathenaukat, a zsidó szellemet nem ölhetik meg.

Peter Uhle

Az oroszok hajthatatlanok Hágában

Az Uj Kelet tudósítójától

Hága, július 10. A hágai konferencia súlyos helyzetben van. Az oroszok a kamatfizetést. Oroszország talpraállítástól és nyújtandó kölcsönöktől tették függővé. Amikor szöbakerült az orosz költségvetés, Szokolnikov kijelentette, hogy nincs módjában változtatni rajta, mert a szovjetkormány véglegesen állapította meg az összes tételeket. Szöbakerült a magántulajdon kérdése is. Litvinov kijelentette, hogy már az antant államok kívánsága előtt Oroszország áttért a magántulajdon elvére, de olyan megszorításokkal, amelyek lehetővé teszik a munka rekompensációját és különösen a munkásréteg szabadságát és a poltikában való vezető szerepét. Csicserin Berlinben a „Pesti Hírlap” munkatársa előtt kijelentette, hogy a hágai konferenciának csak akkor lesz eredménye, ha a fősulyt a gazdasági eredményekre fektetik, nem pedig politikaiakra. Oroszország egyelőre német és olasz alattvalóknak adott mezőgazdasági koncessziókat, később azonban koncessziókat adnak bñrökre, prémekre, vászonra, lenre és petróleumra. Csicserin hangoztatta, hogy Oroszország békés viszonyban kíván élni valamennyi állammal, Magyarországgal is.

Central Buffet
Színház után
az elite közönség találkozó helye

Ha gyorsan kiszolgált, jó tűzifát akar, forduljon a Frenkel-fatelephoz (volt Janovits és Tsa) Strada Apriljanova (Byatogya-u.) 13. Telefon 2-80, 4-01, 2-84

Magyar Dr. Uj 417-1

KÖZGAZDASÁG

A magánvasutak konferenciája Kolozsváron

Teljes megegyezést remélnék a CFR-rel

Az Új Kelet tudósítójától

A romániai magánvasutak és a CFR. közt néhány hónap óta kiélezett ellentét állanak fenn, ami érezhetően hátráltatja a közlekedés sima lebonyolítását. Az illetékesek végre mindkét részről belátták, hogy a folytonos konfliktusok egyformán érietik a CFR-t, a magánvasutakat és ezeken keresztül a nagyközönséget. A magánvasutak delegátusai néhány héttel ezelőtt értekezletet tartottak Kolozsváron, amelybe bevonták a CFR. megbízottait is. A nagyjából egy albizottságnak, amely teljesen elkészült munkájával. Dr. Vasile Pop, a közlekedési minisztérium magánvasutak-ügyosztályának főnöke az alábbiakban nyilatkozott az új tárgyalásokról:

Jól ismerem a CFR. és a magánvasutak közti ellentéteket és kijelenthetem, hogy kölcsönös jóakarral áthidalhatjuk a közünk és a magánvasutak közti szakadékokat. A kongresszus szombaton kezdődött és körülbelül egy hétig fog tartani. Románia összes magánvasutai elküldték megbízottait a kongresszusra, amelyen a CFR. részéről a forgalmi, pályafenntartási és a vontatóosztály egy-egy képviselője vesz részt a bukaresti vezérigazgatóság három delegátusán kívül.

A tárgyalások eddigi anyagát a CFR. és a magánvasutak közti megköthető új eseti tárgyalások, pályaudvarhasználati és a pázszerződések képezik. Az albizottság kész szerződésterveket készített ezekről a kérdésekről és örömmel állapíthatom meg, hogy a szerződésterveket lefektetett alapszabályok teljesen fedik a CFR. és a magánvasutak intencióit. A továbbiakban csak jelentéktelen részletekben történhet bármely részben ellenvetés. Ha ezeket a tervezeteket újlag tárgyaljuk, sor kerül a tárgysorozat legutolsó és legfontosabb pontjára, a strezzai egyezményre is. Nem szeretnék elébeugrani a dolgoknak, mert nem tudhatjuk, hogy a delegátusok milyen megbízatást hoztak.

Lehet, hogy plain puoirt kaptak a tárgyalások lefolytatására, lehet, hogy nem. Az előző esetben minden reményünk meglehet a strezzai egyezmény életbeléptetésének gyors keresszűlvtelére, az utóbbi esetben az ügy még néhány hétig elhúzódhat, pedig a strezzai egyezmény hiánya napról napra jelentékeny károkat okoz az érdekelteknek. Egyébként a strezzai egyezmény csak szamosvölgyi, nagyváradi és arad-cesanádi vasutakra vonatkozik, mert csak ezek a magánvasutak rendelkeznek széles nyomtávú kocsiakkal. Szemelőtt tartva a tárgyalások eddigi menetét, azt hiszem, a hét végén mindkét fél aláírja az új szerződéseket, amelyek végleg megszüntetik az áldatlan surlódásokat.

Belföld

(x) Mennyi árú vár Romániából kiszállításra. A CFR. kolozsvári üzletvezetőség közlése szerint a vagonmizériák miatt egy most készült statisztika szerint 130 ezer vagon tűzifa, 70 ezer vagon épületfa, 12 ezer vagon szén, 25 ezer vagon gipsz, 8 ezer vagon szóda és 50 ezer vagon egyéb árú vár elszállításra. A CFR. mindent elkövet a szükséges vasuti kocsi kiutalására.

(x) Megakadályozzák az állatcsempészést. A kolozsvári vámfőnökségnél nyert értesülés szerint a pénzügyminiszternek tudomására jutott, hogy a határon a vámvizsgálatot elkerülendő, csordákban hajtvva csempézik át az állatokat idegen ország területére. A pénzügyminiszter utasította a határőrségi kirendeltségeket, hogy fokozott buzgalommal vegyék elejét a jövőben hasonló manipulációknak.

(x) Megdrágultak a gyógynövények. A gyógynövények áranak emelkedésével kapcsolatban a világpiacon a kolozsvári beváltóállomás is magasabb beváltási árakat állapított meg a gyógynövények számára. Az új beváltási árak a következők: beléndek-levele 18 lei, anyaróz 160 lei, körösbogár 300 lei, hársfavirág 30 lei, különként szárított állapotban, elsőrangú minőségben, Kolozsvárt átvéve. A gyermeklencse levele 5 lei, gyökere 6 lei, az árvácskát 10, a rászpa gyökere 6, a fehérűrom levele 450, a székfűvirágot 20, a bodzavirágot 12, a keskeny utifűlevelet 4, a nadragulyalevelet 10, a pikkantólevelet 6, eintorját 10, az ökörfarkkóró virágot 20 és büröklevelet 5 lei váltják be kg-ként szárított állapotban.

(x) Kolozsvári kereskedők a camionaj ellen. A Kereskedő Tanács helyiségében gyűltek össze nagy számmal a kolozsvári kereskedők vasárnap délelőtt, hogy állást foglaljanak a camionaj ellen. A kamara részéről dr. Bereczky, a Kereskedő Tanács részéről Craciun és Somogyi ismertették az ez ügyben tett lépéseket. Több heves felszólás után az értekezlet elhatározta, hogy tiltakoznak a camionaj jelenlegi működése ellen. A minisztériumhoz intézendő memorandumban rávilágítanak a camionaj-rendszer séreimes kivételeire és kéri fogják a sérelmes pontok gyökeres átdolgozását. Addig is, míg ez megvalósul, követelik a CFR-től az árak pontos utánmértelgését. A határozatot memorandum útján a parlamentnek is eljuttatják.

Külföld

(x) Becserélik Jugoszláviában a régi magyar papírpézt. Belgrádból jelentik: Az itteni magyar követség közölte, hogy a Jugoszláviában forgalomban lévő felülbélyegzett magyar bankjegyeket 14 napon belül becserelés céljából átveszi. A bankjegyeket felülbélyegzésük valódiságának megállapítása végett Budapestre az Államnyomdába szállítják és a vizsgálat után a belgrádi magyar követség ugyanannyi névértékű új magyar bankjegyet ad.

(x) A pozsonyi árumintavásár. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara július 9-16-ika között árumintavásárt és ezzel kapcsolatosan országos iparkamara rendezést. Mindkét intézmény nemcsak kedvező bevásárlási alkalom, hanem módot nyújt az ipari nyersanyagok és félgyártmányok szállító cégeknek arra, hogy az ország ebbeli szükségleteit megismerhessék. A vásárra utazók a köztársaság állami vesztjain 33%-os engedményt, az Első Dunagőzhajózási Társaság hajóin 50%-os engedményt, az utóval láttaozásnál pedig 75%-os engedményt élveznek. Bővebb felvilágosítást a kereskedelmi és iparkamara irodája ad.

(x) A Kreditanstalt mammutmérege. Bécsből jelentik: Az osztrák Kreditanstalt most hozta nyilvánosságra mult esztendői mérlegét, amelynek adatai szinte megdöbbentően tükröztetik vissza az osztrák korona elértéktelenedését. Mindjárt a mérleg forgalmi adatai ejtenek gondolkodóba, mert kiderül belőlük, hogy a Kreditanstalt a mult évben 845 millió koronára menő vagyont kezel, amiből kerekén 82 millió volt az idegen tőke. A bruttó jö-

vedelem 36 milliárd volt, amiből az adók 14 milliárdot emésztettek föl, míg a költségek 387 millióra és a fizetések 8789 millióra emelkedtek. A hitelezők 80 milliárdtal, az adósok 77 milliárdtal szerepeltek. Hogy az osztrák korona árhullámozása ellen védekezzék az intézet, a különböző tartalékokra 8655 milliót fordított. Az értékpapírtárca 852 millió koronára van értékelve, amiből 325 millió a befektetési papirokra, 130 millió a bank és biztosítási értékekre és 400 millió az ipari részvényekre jut. A konzorciális üzletekben való részese-dése 1024 millió koronával szerepel; ebből 70 millió befektetési értékekre, 650 millió bankrészvényekre és 300 millió ipari részvényekre jut. Az osztalékok az ideai szelvények után 200 koronában állapították meg.

(*) Gazdát cserélt a Diana-fürdő. J. Gerner, szatmári bor- és bortermék nagykereskedő cég megvásárolta a Szombathelyi örökösök tulajdonát képező kolozsvári Diana-gőzfürdőt. Az új tulajdonosnak nagy tervei vannak a fürdővel. Részvénytársaságot alakít, amely többmillió befektetéssel modern, nagy szállodát, szanatóriumot fog a Fürdő-utca 2. szám alatti telken építeni, a vendégek szórakoztatására pedig elegáns mozgószínház-színházat fog berendezni. Az üdülőtelep építkezéseinek megkezdéséig nagyméretű átalakításokkal akarják a gőz és kádfürdőt, valamint az ezzel kapcsolatos eszközöket a legkényesebb igényeknek is megfelelővé tenni.

SPORT

A kolozsvári szövetség új tisztikara

Nagyvárad szenzációs győzelme Temesvár felett. A KAC országos atlétikai versenye

Az Új Kelet tudósítójától

Július másodikja mozgalmas napja volt Erdély és Bánát sportéletének. A sporteseményekről alábbi tudósításaink számolnak be:

A kolozsvári sportszövetség tisztújító közgyűlése

Július 8-án, szombaton este hét órakor nyitotta meg dr. Dragomir Silvin egyetemi tanár. A szokásos jelentések után megválasztották a következő új tisztikart:

Comitotul Regional: dr. Boila Romulus, dr. Erőss Vilmos, dr. Somody István, Georgesou, dr. Mitter Valér. Ellenőrök: Cucu, Pasere és Székely Béla.

Futball szakosztály: elnök dr. Mitter Valér, tagok: Popescu, Barbon, Georgesou, László Jenő. Póttagok: Tóthfalussy és Guth.

Atlétikai szakosztály: elnök dr. Tatar Coriolan, tagok: dr. Somody, dr. Lencu'a, dr. Corcan, Moskovits. Póttagok: Horváth Kálmán, Andrassy. Az eredetileg elnöké megválasztott Salvan Virgil nem vállalta a megbízást.

Játékfigyelmet ellenőrző bizottság: elnök Suciu Adrian, tagok: dr. Lucian, Cucu, Jenoffy, dr. Erőss. Póttagok: Grimm és Satupjár.

A szövetségi kapitánynak megválasztott dr. Morar Teofil lemondása után Grimm Kálmánt választotta meg a közgyűlés.

A KAC atlétikai versenye

vontatott rendezés mellett közepes eredményekkel zárult. Részletes eredmények:

100 m. síkfutás: 1. Donogán (KAC) 11:8 mp., 2. Hadi (AAC), 3. Ferdinánd (KKASE).

1500 m. síkfutás: 1. Beke (KKASE) 4 p. 43:6 mp., 2. Kardos (Kinizi), 3. Curea (Universitatea).

Magasugrás: 1. Páll (AAC) 170 cm., 2. Imre (Haggibbor) 165 cm., 3. Kiss (Kinizi) 160 cm.

4-szer 100 m. staféta: 1. KAC

(Cégka, Kormos, Gidófalvy, Donogán) 47:8 mp. Országos rekord beállítás. 2. AAC, 3. Haggibbor.

Súlydobás: 1. Dávid (KAC) 12:28 m., 2. Makhay (MSE) 9:98 m., 3. Sándor (KKASE) 9:40 m.

200 m. gátfutás: 1. Imre Andor (Haggibbor) 29 mp. Országos rekord! 2. Cégka (KAC), 3. Hehs (AAC).

400 m. junior síkfutás: 1. Komáromi (AAC) 55:4 mp., 2. Kormos (KAC), 3. Simonfy (MSE).

Díszkoszvetés (bajnokok kizárva): 1. Dávid (KAC) 38:36 m., 2. Hehs (AAC) 32:06 m., 3. Makhay (MSE) 30:50 m.

200 m. síkfutás: 1. Schiller (AAC) 24 mp., 2. Corcan (Universitatea), 3. Donogán (KAC).

Rudogzás: 1. Vajsa (KAC) 292 cm., 2. Botár (KKASE) 240 cm., 3. Ádám (HSE) 230 cm.

4 x 200 m. staféta: 1. KAC (Cégka, Kormos, Gidófalvy, Donogán), 2. AAC, 3. KKASE. Idő: 1 p. 39 mp. Országos rekord!

Geregyváltás (handicap): 1. Páll (AAC) 35:50 m. (5 m. előny), 2. Dávid (KAC) scratch, 34:80., 3. dr. Tamásy (KAC) 34:30 cm. (3 m. előny).

800 m. síkfutás (handicap): 1. Kabát (AAC) 2 p. 6 mp. (20 m. előny), 2. Beke (KKASE) (40 m. előny), 3. Curea (Universitatea) (50 m. előny).

Távolugrás (handicap): 1. Imre Andor (Haggibbor) 604 cm. (30 cm. előny), 2. Donogán (KAC) 604 cm. (40 cm. előny), 3. Simonfy (MSE) 588 cm. (50 cm. előny).

Nagyvárad—Temesvár válogatott 5:1 (3:1). A temesvári válogatott nagy gólarányú veresége hatalmas meglepetés. A vezető gólt a 15. percben Schiller révén Temesvár éri el, a 25. percben Ströck II. egyenlített, majd Sonnenwirth gólya juttatja vezetősébe a nagyváradi válogatottakat. A 32. percben Zsiga háromra szaporítja a gólok számát. A második félidő góljait Ströck II. és Guru lötték a 19. és 25. percben. Biró Winkle István (KAC).

Nagyvárad ifj. válogatott—Kolozsvár ifj. válogatott 2:0 (0:0). A két gólt a 7. és 27. percben Grünbaum rugta. A mezony legjobb embere Gidály jobbszélső volt, mellette Istvánffy II., Gombos és Reiter tünnek ki a kolozsvári csapatból.

Szamosújvárt a Sparta 7:0 (2:0) arányban lelépte az Elit. Biró Patrán.

Nagyszébenben a CCFR Szilasi és Takács gólyaival 2:0 (2:0) arányban győzte le az NSE bajnokcsapatot. Harmati ellőtt egy tizenegyeset, Vágh Kamit kiállította a bírő.

Brassóban a Brasovia 5:2 (3:1) arányban győzte le az MSE csapatát. A nagy hőség érezhetően befolyásolta a játékot. Török és Blum játékosokat kiállította Nagy Lajos bírő.

Sepsiszentgyörgyön az Ivria Horowitz, Alsó (2) és Rosenfeld gólyaival 4:0 (2:0) arányban győzte le a Concordiát. Tóth (BMTE) bírő Majorosi (Concordia) játékost felelősé miatt kiállította.

Marosvásárhelyt az MTK—MMTE barátságos mérkőzése Fischer Hugó (MSE) bírő erélytelensége miatt a II. félidő 10. percében félbeszakadt. Egyes játékosokat veresre rugtak, mások összepofozkodtak, az MTK levonult, majd visszatért. A második félidőt az MTK csak 7 emberrel kezdte meg, Lusztigot hamarosan „elkészítik”, úgy, hogy az MTK csak 6 játékosal marad a pályán, mire a bírő lefújja a „játékot” (?). A vezető gólt Glancezmann rugta az első percben, a 43. percben Kacsar kiengyelített. Vég-eredmény 1:1, több súlyos sebesült, becsületértési perek és hosszú hírlapi nyilatkozatok.

Az MTK-Kadima ifj. csapata 4:0 (0:0) arányban győzte le a Brasovia ifj. csapatát. Biró Csehly Árpád.

Zsidó könyvtárakból nem hiányozhat S. J. Agnon regénye: És a meggörbedt kiegyenesedik.

Folyó év július havában az Egyesült-Államokba utazom. Elvállalok bármilyen ügyek intézését oda és vissza ottani bármely nagyobb városban. Megkeresések Szentegyház-utca 10. sz. alá küldendők. Személyes felkeresőket naponta délután 6 órától kezdve fogadok. Feuerstein Béni.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Meti műsor

Kedd: A hatyú. (A drámai együttes utolsó előadása. Rendes helyárrakkal.)
 Szerda: Mignon. (A magyar kir. operaház együttesének második vendégjátéka. Főlemelt helyárrakkal.)
 Csütörtök: Faust. (A magyar kir. operaház együttes bucsu-vendégjátéka. Főlemelt helyárrakkal.)
 Péntek: Hamburgi menyasszony. (Az évad utolsó előadása. Operett újdonság 7-odszor. Palló Imre vendégjátékával. Premier helyárrakkal.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.
 Kabaré a szinkör Szamosparti kertjében: Szombat, vasárnap, hétfő A végkielégítés. (Újdonság). A dráma (Újdonság). Az énekóra. (Újdonság). Az elveszett ember. (Újdonság). Strand-Romos. (Újdonság). Tréfák. Magán-számok.

MOZGÓK MŰSORA:

Urania mozgóban: Kedden fut utoljára a nagy sikert aratott Dorián-újdonság. Az alkotó, szerelmi dráma. A szerelemért vértanúságot szenvedő Giulietta drámája, felvonásról-felvonásra fokozódó izgalmat kelt a nézőkben. Hogy a részvevő érdeklődése egy pillanatra sem lankad, el abban kiváló része van a hősnő alakításának, Pola Negrinek. A világszerte elismert nagy filmművész-játéka a filmben valóságos magával ragadja a nézőket. Egy öregedő, dúsgazdag főúr, családja ellenzése dacára nőül veszi a korosmárosa leányát. Giuliettának multja van, viszonyt folytatott épen férje titkárával, a jellemetlen, mindenre elszánt Paollival. Az új férjjel, Montbellivel, egész családja szakít, csak unokáncse Enrico jár a hához. Ez eleinte jól esik az öreg urnak, de a gonosz Paoli rávevőit, hogy Enrico a szép nagynéni kedvéért látogat el oly gyakran. Montbelli kétségbeesett haragjában egy rettentő végrendeletet készít, hogy neje az ő halála után ne mehessen férjhez, az ő szobájában lakjon és az ő képeit szemlélje. Paoli most halálba üzi szívbarjos gazdáját, hogy a kastélyban uralkodhasson. Örögi gonoszszággal gyöttri

Valutapiac július 10-én

TŐZSDÉK	Lei	osok kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	oszt. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. marka	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Bukarest valuta deviza			38	1445	3300	780	115	17	800	205	103		188			
Bécs valuta deviza		510	45	1810	4525	1055		1785	10450				23500			
Prága valuta deviza																
Berlin valuta deviza																
Zürich valuta deviza		1110	96	4065		229250	260	40	2324			10	52275			
Paris valuta deviza																
Budapest valuta deviza	735	30	2605										1332			

egykori szeretőjét, Giuliettát. Az asszony megőrül és megfojtja rossz szellemét. Szerda, csütörtök, péntek az olasz Cines-gyár romantikus filmregénye! Egy halott csókja. Szombaton berlini erkölcsrajz, Egy szobaleány naplója. Vasárnap látványos keleti dráma, Indiai bosszu.

Szerda, csütörtök jul. 12-13-án, a rendes műsoron kívül, szenzációsan aktuális Pathé-újság, Take Jonescu, a nagy román államférfi temetésével.

Felelős szerkesztő **DR. MARTON ERNŐ**

Kiadó: **HADIMA** nyomda és kiadóvállalat R.T.

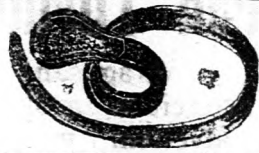
Szerkesztőségi telefonszám 977.

Zsák HAVAS DEZSO
 Timisoara
Zsineg
 1374
Ponyva

Kepes Elek orvosi kötszerész

Oradea-Mare, Sas-passage

Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb. Női és férfi övszerek nagyraktára

NYUGÁGYAK

Weisz Kálmán, Oradea-Mare,

kívánatra egyes drbként is bár-hova **gyári áron** szállíthatnak kartámlával, lábrésszel prima vászonnal 250.—, vászon nélkül 150.— lei ellenében 0000 Nagypiac-tér 10. Telefon 905.

Ernemann-Werke, Dresden

fényképezési gépek és lemezek

Befa (vorm. Dr. Schleussner) Berlin

Aristo-, celloidin-, gáz-fény és bromézüst papírok

Tip-Top chemische Werke, Wien

fényképezési vegyszerek

gyári lerakata

Segesváry és Társai

cégnél, Cluj-Kolozsvár Str. Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 25. — Eladás nagyban és kicsinyben. Sötétkamra díjtalanul. 1263

MODERN ÜVEGCISISZOLDA

ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket és butorüvegeket minden méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

ÁTUTALÁSOK!

a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombard-kölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztattnak.

Telefon 1-69 és 7-25.

Tenis nadrág

lei 260, lüster sacco

Neumann M.

férfi-, fiu- és leánykaruha áruhaza

Cluj, Piata Unirii Főter 14.

Pályázat.

A brassói izraelita hitközségnek szüksége lesz a Rosch Haschonoh és Jom Kipur ünnepekre főkéntorra. Ajánlatok alulírt elnökhöz intézendők augusztus 8-ig. Díjazás megegyezés szerint.

Dr. Kecskeméti Zsigmond, hitközségi elnök Brasov.

Munkanélküliek!

Szedjenek hársfavirágot, szikfü-teát és más gyógy-növényeket

Magas árat fizet érte a

„RÓZSA“

nagydrogueria és vegyészeti gyár rt. Cluj, Str. Londrei (Hosszu-u.) 21 Lloyd 201 1329

Fürdőszezonra

fürdőtrikót, lepedőt, törülközőt, frottiranyag szükségleteit előnyösen beszeresheti

Heller, Weisz és Molnár

divatruházában (Cluj, Wesselényi-u. 6.)

Gyermektrikó és zokniból nagy választék békebeli minőségben.

1334

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi áruk nagykereskedése

Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

GRÜNWALD-ÜVEGCISISZOLDA

ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16

Tükröveg megérkezett!

Ujrafoncsorozás

Finntükrök raktára

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz cérna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák. Szállítunk legolcsóbb napi árban postal szétküldéssel.

Gutfried és Herskovits

Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

